

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3062/2017. (III. 31.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Stumpf István* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.20.703/2016/8. számú ítélete, a Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.116/2015/7. számú ítélete, valamint a Kaposvári Törvényszék 19.P.21.212/2014/52. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók (III. rendű felperes, II. rendű felperes, továbbá az I. rendű felperes) az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszukban kérték, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria Pfv.IV.20.703/2016/8. számú ítélete, a Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.116/2015/7. számú ítélete, valamint a Kaposvári Törvényszék 19.P.21.212/2014/52. számú ítélete alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat, mivel a hivatkozott ítéletek az indítvány szerint sértik az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdéseit.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az I. rendű felperes érdekeltiségébe tartozó Kft. és egy amerikai olajipari vállalat magyar leányvállalata (a továbbiakban: alperes) között üzleti kapcsolat állt fenn, amely keretében az alperes kenőolaj szállítására vállalt kötelezettséget az I. rendű felperes részére. 2012. április 18-án egy ügyvédi ellenjegyzés nélküli szabadalmi licencia szerződés jött létre egy licencvevő (a továbbiakban: licencvevő) és az I. rendű felperes között, amelyet tanúként a II. rendű felperes és a III. rendű felperes is aláírt.
- [3] Ezen szerződés utalt arra is, hogy az I. rendű felperes egy külföldi tulajdonú céggel közösen panasszal fordult az OECD washingtoni Kapcsolattartó Pontjához, mivel állításuk szerint az alperes hamisan állította azt termékeiről, hogy teljes mértékben biológiailag lebomlóak, azaz környezetbarát termékek. A licencia szerződés egyszeri összege 580 millió Ft volt.
- [4] A Szigetvári Városi Ügyészség – 2007-ben indult nyomozása alapján – a Szigetvári Városi Bíróságnál 2009. december 16-án jelentős kárt okozó csalás büntette és más bűncselekmények miatt vádiratot nyújtott be az I. rendű felperes mint az I. rendű vádlott, a II. rendű felperes mint II. rendű vádlott és a III. rendű felperes mint III. rendű vádlott ellen. A vádirat tartalmazta mindegyik vádlott esetében azok személyes adatait (születési hely, idő, anyja neve, állampolgárság, személyi igazolványszám), továbbá I. rendű és a III. rendű felperes (a büntetőügy I. rendű és III. rendű vádlottjai) esetében azok havi egy főre jutó átlagjövedelmét, a II. rendű felperes (a büntetőügy II. rendű vádlottja) esetében pedig büntetett előéletre vonatkozó adatait. A büntetőügy sértettje egy magyar tulajdonú Kft. volt. Később a vád, a Baranya Megyei Bíróság előtt módosult, és sértettként bevonták a panasz alapjául szolgáló ügy alperesét is, mint a büntetőügy sértettjét. A panasszal érintett alapügy alperesének jogi osztálya 2012. áprilisában e-mailben továbbította az Egyesült Államokban székhellyel rendelkező amerikai olajipari vállalat (a továbbiakban: amerikai anyacég) – aki az alperes anyacége – jogi osztálya részére, azzal a céllal, hogy az I. rendű felperes által az OECD előtt indított eljárásban az ott tett felhívásnak eleget téve bemutassa. A vádiratot az OECD előtti eljárásban angol nyelvre is lefordították, a felperesek egyes személyes adatait pedig abból törölték. Az I. rendű felperes tekintetében azonban az állampolgárságára, anyja nevére és lakóhelyére való utalást, a II. rendű felperes vonatkozásában a születési helyére, idejére, anyja nevére, állampolgárságára, személyigazolványára, lakcímére, valamint büntetett előéletével kapcsolatos adatokra való utalást, a III. rendű felperes tekintetében pedig az anyja nevére, állampolgárságára és lakcímére vonatkozó adatokat meghagyták.

- [5] Az OECD eljárás eredményeképpen született irat nem tartalmazott utalást sem a felperesek korábbi büntetőügyére (amely egyébként felmentéssel zárult), sem pedig a vádiratra. A vádiratban rögzített személyes adatok felhasználására sem került sor.
- [6] A licencvevő 2013. január 21-én közölte az I. rendű felperessel, hogy értesült arról, hogy alperes az OECD eljárás során tudomást szerzett a vádirat tartalmáról, amely jól beazonosítható módon tartalmazta az I. rendű felperes személyes adatait, valamint üzleti és banktitkait, számlaszámait. Így a licencvevő felhívta az I. rendű felperest, hogy a bizalmát csak akkor tudja helyreállítani, ha az alperes e-mailben elismeri az adatvédelmi jogsértést, és azt, hogy nem volt engedélye az adatok külföldre továbbítására, valamint értesíti az eljárás résztvevőit és bocsánatot kér, továbbá törli a nyilvántartásból a számlaszámokat. A felperesek 2013. március 25-én benyújtott keresetükben kérték, hogy a Pécsi Törvényszék kötelezze az alperest a jogsértés megszüntetésére. Az alperes az adatkezeléssel összefüggésben azt állította, hogy mind a vádirat beszerzése, mind annak tárolása és kezelése jogszerű volt. Az alperes azt elismerte, hogy az eljárás során a vádiratot továbbította az Egyesült Államokba, arra azonban nem tudott választ adni, hogy ki és milyen formában küldte azt el, illetve az angol fordítást ki végezte. A Pécsi Törvényszék a keresetet elutasította, tekintettel többek között arra is, hogy az alperes a büntetőeljárásban sértettként vett részt, így a vádiratot jogszerűen kezelte, az abban foglalt személyes adatok kezelése nem ütközik jogszabályba. A keresetből továbbá nem volt megállapítható az sem, hogy a vádirat a személyes adatokat tartalmazva, vagy azokat részlegesen törölve került-e megküldésre a külföldi címzett-höz, ezért az eljáró bíróság szerint a felperesek keresetüket nem is bizonyították teljes körűen.
- [7] Mindezek alapján a panasz alapjául szolgáló ügyben első fokon eljáró Kaposvári Törvényszék is megállapította, hogy az alperes a büntetőeljárásban jogszerűen jutott hozzá a vádirathoz (hiszen annak sértettje volt), függetlenül annak mikéntjétől, hiszen mint a büntetőeljárás sértettje megillette őt a betekintési, másolatkészítési jogosultság is. Ebből fakadóan az abban foglalt személyes adatokat is jogszerűen kezelte. A panasz alapjául szolgáló ügyben eljáró elsőfokú bíróság vizsgálta azt is, hogy a felpereseknek volt-e olyan méltányolható magánérdeke, amely az alperes ugyancsak méltányolható magánérdekével szemben elsőbbséget élvez. A bíróság e körben megállapította, hogy az alperesnek méltányolható magánérdeke volt, hiszen az OECD eljárásában fontos volt számára, hogy a felperesek a forgalmazott termékkel összefüggésben milyen állításokat tesznek. Emellett a felperesek azt sem vitatták, hogy korábban ők maguk is eljuttatták a vádirat angol fordítását az alpereshez, az egyezségi ajánlatuk mellékleteként. A vádirat külföldre továbbítását meghaladóan a perben további jogsértést vagy ennek veszélyét a felperesek nem bizonyították, mint ahogyan azt sem, hogy az OECD eljárásban résztvevők az alperesi magatartás folytán értesültek a felperesek által hivatkozott adatokról. A panasz alapjául szolgáló ügyben eljáró bíróság ezért a keresetet elutasította.
- [8] 1.2. Az indítványozók fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Fellebbezésükben a felperesek kifejtették, hogy nem a vádirat jogszerű továbbításának van jelentősége, hanem annak, hogy az alperesi tevékenység folytán meghiúsult az I. rendű felperesnek a licenc szerződése a licencvevővel, így elesett 580 millió Ft vételártól, a II. rendű és a III. rendű felpereseket pedig az adattovábbítás miatt nem foglalkoztatta a licencvevő több éven keresztül, amely okán a fellebbezés szerint 20 millió Ft-tól estek el.
- [9] A másodfokú bíróság is megerősítette, hogy az alperes a büntetőeljárásban betöltött sértetti pozíciója okán jogszerűen jutott hozzá a vádirathoz. A másodfokú bíróság szerint az adattovábbítás az Európai Unió 95/46/EK irányelvének 7. cikk *f)* pontján alapul, ami az adatokat megszerző harmadik fél méltányos érdekét is védelemben részesíti (amely kapcsán maguk a felperesek hangsúlyozták, hogy az amerikai anyacég és az alperes, mint anya- és leányvállalat egy egység részét képezik). A másodfokú bíróság hangsúlyozta azt is, hogy bár nem vitás, hogy egyes személyes adatok nyilvánosságra kerültek, de nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy bizonyos – a vádiratban szereplő – adatok egyébként is nyilvánosak voltak, illetve azt sem, hogy az adatok titokban tartásához maguk a felperesek sem ragaszkodtak (sőt azok titokban tartását maguk sem tartották szükségesnek). Mindezek alapján a másodfokú bíróság is megállapította, hogy az amerikai anyacég jogérvényesítéshez fűződő érdekének elsőbbsége megállapítható a felperesek magántitok, illetve magánélet tisztelőben tartásához fűződő jogának védelmével szemben, ezért az adattovábbítást nem lehet jogszerűtlennek tekinteni. Így a jogszabályi felhatalmazás alapján az adatkezelést sem lehet jogszerűtlennek minősíteni. A másodfokú bíróság szerint a felperesek azt sem bizonyították, hogy a vádiratban foglaltakról az olajipar szereplői vagy bárki más az alperes magatartása folytán, vagy az OECD eljárás eredményeként szerzett tudomást.

- [10] 1.3. Az indítványozók felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a másodfokú bíróság jogerős ítéletét hatályban fenntartotta. Az ítélet indokolásában rámutatott, hogy az eljáró bíróságok a jogvita elbírálásához szükséges és releváns tényállást tárták fel, és ennek alapján a keresetet elutasító döntésük helytálló volt. A Kúria megállapította azt is, hogy az Európai Unió 95/46/EK irányelv 7. cikk *f*) pontja tekintetében, az Európai Unió Bírósága – az egyesített C-468/10. és a C-469/10. számú döntéseiben – kimondta annak közvetlen hatályát, azaz, hogy a felek arra a tagállami bíróságok előtt közvetlenül hivatkozhatnak. Ez alapján a Kúria is megerősítette, hogy az alperesnek méltányolható magánérdeke fűződött a vádirat továbbításához. Emellett megállapításra került az is, hogy a vádiratnak a szabályozott rendben működő OECD előtti eljárásban való felhasználása nem járt a visszaélés veszélyével.
- [11] 1.4. Az indítványozók ezt követően fordultak az Alkotmánybírósághoz.
- [12] Alkotmányjogi panaszukban arra hivatkoztak, hogy a támadott ítéletek sértik az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdéseiben foglalt jogukat (magánélet tisztelőben tartásához való jog, személyes adatok védelméhez való jog), ezért kérték az ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítását és azok megsemmisítését. Az indítványozók álláspontja szerint a Kúria határozatának meghozatala során nem vette figyelembe az indítványozók által a perben hivatkozott alkotmánybírósági határozatot [lásd: 3056/2015. (III. 31.) AB határozat, amely kimondta, hogy a bírósági határozatok nem maguk egészében esnek nyilvánosság vagy titkosság alá, hanem a bennük lévő egyes adatok nyilvánosak vagy titkosak, ezért a jogszerűen nyilvánosságra kerülő adat is élvez a személyes adatokra vonatkozó szabályok védelmét], és a saját gyakorlatát sem. A sérelmezett döntések ezzel megsértették az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt magánélet védelméhez való jogát, valamint a (2) bekezdés szerinti személyes adatok védelméhez való jogát, mert a bírósági határozatok nem a maguk egészében esnek nyilvánosság vagy titkosság alá, hanem a bennük lévő egyes adatok nyilvánosak vagy titkosak, ezért a jogszerűen nyilvánosságra kerülő adat is élvez a személyes adatokra vonatkozó szabályok védelmét.

II.

- [13] Az Alaptörvény indítványban felhívott szabálya szerint:

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tisztelőben tartsák.
 (2) Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.”

III.

- [14] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukat az Abtv. 27. §-ára alapozzák, amely szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [15] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése azonban lehetővé teszi, hogy az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesszen a testület elé. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. §-a szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [16] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panaszosok az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztették elő az indítványukat. Az indítványozók érintettsége egyértelműen fennáll, mivel a perben felperesként vettek részt. Az indítványozók a rendelkezésre álló jogorvoslatot kimerítették. Megállapítható továbbá, hogy a panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozók jogosultságát és az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont]; valamint

az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérte az Alkotmánybíróság eljárását. A panaszosok megjelölték továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói ítéleteket [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont], valamint az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. A panaszosok indokát adták az eljárás megindításának, kifejtették az Alaptörvényben foglalt és az indítványban felhívott jogok sérelmének a lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], indokolták továbbá azt is, hogy a bírói ítéletek miért ellentétesek az Alaptörvény általuk felhívott rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. A panaszosok kifejezett kérelmet terjesztettek elő a támadott bírói ítéletek megsemmisítésére is [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].

- [17] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban azt kifogásolták, hogy a támadott ítéletekben a bíróságok nem állapították meg a vádirat – abban szereplő adattartalommal történő – továbbításának alapjogsértő jellegét, mivel úgy ítéleték meg, hogy az amerikai anyacégnek méltányolható magánérdeke fűződött a vádirat tartalmának megismeréséhez. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekintette, hogy a személyes adatok védelméhez való jogot sérti-e a vádiratnak az alkotmányjogi panasz szerinti külföldre továbbítása, továbbá, hogy az abban szereplő adattartalom ily módon való megismerhetővé válása sértette-e az indítványozók alapvető jogát.

IV.

- [18] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [19] 1. Az Alkotmánybíróság az indítványban felmerült alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés vizsgálata előtt röviden áttekintette a személyes adatok védelméhez való jogával kapcsolatos gyakorlatát.
- [20] 1.1. Ezzel összefüggésben mindenekelőtt fontos kiemelni, hogy az Alaptörvény nem ad alkotmányos szintű meghatározást a személyes adat fogalmára {lásd: 2/2014. (I. 21.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.), Indokolás [11]}. Az Alkotmánybíróság a 11/2014. (IV. 4.) AB határozat, Indokolás [55] bekezdésében – az Alaptörvény VI. cikkének értelmezésével összefüggésben – úgy fogalmazott, hogy „[a] személyes adat minden esetben az ember magán- és családi életéről szóló információ”. A 3038/2014. (III. 13.) AB határozat, Indokolás [17] bekezdése szintén megerősíti, hogy „[a]z Alaptörvény a személyes adat fogalmát nem határozza meg. A személyes adatok védelméhez való jogot ugyanakkor a magánszféra (magán- és családi élet, magánlakás, jó hírnév) védelmére irányuló jogok között szabályozza”.
- [21] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény, illetve az Alaptörvény negyedik módosítását követően – hasonlóan korábbi gyakorlatához – a személyes adat fogalmának definiálásakor törvényi meghatározásból, az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvényből (a továbbiakban: Infotv.) indult ki. Az Abh1., Indokolás [14]–[15] bekezdései szerint „[a]z Infotv.-t az Országgyűlés az információs önrendelkezési jog és az információszabadság biztosítása érdekében, az Alaptörvény végrehajtására, az Alaptörvény VI. cikke alapján alkotta. Az Infotv. az előtte hatályban volt, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény [...] rendszerét követve határozza meg a törvény célját és hatályát”. Az Infotv. 3. § 2. pontja szerint személyes adat az érintettel kapcsolatba hozható adat – különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret –, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Az Infotv. tehát az Alaptörvény közvetlen végrehajtása, ugyanakkor a korábbi Avtv. adatvédelmi rendszerét és az ahhoz kapcsolódó alkotmánybírósági gyakorlatot foglalja össze. A szabályozás szerint a személyes adat fogalmi ismérve, hogy az az érintettel kapcsolatba hozható legyen, az az érintett beazonosítására alkalmas (illetve ugyanez vonatkozik a már beazonosított személlyel kapcsolatban levonható következtetésre). Mindezekre tekintettel tehát a személyes adat meghatározásakor az Infotv.-ből kell kiindulni.
- [22] 1.2. Az Alaptörvény hatálybalépését (illetve az Alaptörvény negyedik módosításának 2013. április 1-jei hatálybalépését) követően az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdés első mondatrésze tartalmazza a személyes adatok védelméhez való jogot. Az Alkotmánybíróság a 32/2013. (XI. 22.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.), Indokolás [87] bekezdésében fenntartotta és megerősítette az információs önrendelkezési jog korábbi alkotmánybírósági gyakorlatban kibontott értelmezését (főszabályként mindenki maga dönt személyes adatai feltárásáról

és felhasználásáról, azonban törvény kivételesen – pontosan meghatározott célhoz kötötten – elrendelheti a személyes adat kiszolgáltatását, előírhatja felhasználási módját). Az Alkotmánybíróság az Abh2.-ben azt is hangsúlyozta, hogy „[a]z Alaptörvény az egyén-közösség közötti viszonyt az egyén közösséghez kötöttsége jegyében határozta meg, anélkül azonban, hogy annak egyedi értékét érintené. Ez következik különösen az Alaptörvény O) cikkéből és II. cikkéből. Az információs önrendelkezési jog szorosan kapcsolódik a magánszférához való joghoz és az arról való döntést foglalja magában, hogy az egyén mikor és milyen korlátok között fedi fel a személyéhez köthető adatokat” {a személyes adatok védelméhez való jognak az Alaptörvény hatálybalépését követő értelmezésével összefüggésben lásd még: az Abh1., Indokolás [18] bekezdését, az Abh2., Indokolás [86]–[87] bekezdéseit, illetve a 17/2014. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [31] bekezdését}. Az Abh1., Indokolás [16] bekezdése kimondta azt is, hogy sem az Alaptörvénynek, sem az Infotv.-nek nincs olyan rendelkezése, amely az információs önrendelkezési jog addigi értelmezésének megváltoztatását indokolná. Az Alkotmánybíróság jelen ügy elbírálása során – a 13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [30]–[34] bekezdéseiben foglaltakat szem előtt tartva – is a következetes gyakorlatában kibontott módon értelmezte az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésében biztosított személyes adatok védelméhez való jogot.

- [23] 1.3. Fontos kiemelni azt is, hogy az információs önrendelkezési jog nem tartozik a korlátozhatatlan alapjogok közé. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is irányadónak tekintette korábbi gyakorlatát az információs önrendelkezési jog korlátozhatóságával összefüggésben (lásd például: Abh1., Indokolás [16]–[23]). Az Abh2. Indokolás [88] bekezdésében az Alkotmánybíróság kiemelte azt is, hogy „[a]z egyénnek társadalmi lényként, szociális beágyazottsága miatt bizonyos mértékben [...] el kell tűrnie adatai kötelező kiszolgáltatását, és azok állam általi felhasználását”.
- [24] 2. A fentiek alapján az Alkotmánybíróságnak arról kellett döntenie, hogy az indítványozók által támadott ítéletek azon minősítése, miszerint az indítványozókat érintő vádiratnak, az abban szereplő adattartalommal az Egyesült Államokba való továbbítása nem sértette a panaszosok személyes adatainak védelméhez való jogát (azaz az információs önrendelkezési jogukat), az Alaptörvénnyel kompatibilis értelmezésnek tekinthető-e.
- [25] 2.1. Ezzel összefüggésben elsőként meg kell vizsgálni a vádirat Egyesült Államokba történő továbbításának kérdését.
- [26] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Alkotmányellenes tehát a korlátozás, ha nem elkerülhetetlen, vagyis ha kényszerítő ok nélkül történik, továbbá ha a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan [lásd: 32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [101]].
- [27] Az indítványozók álláspontja szerint is szükséges volt adataiknak az indítvány szerinti továbbítása, tekintettel az OECD előtt I. rendű felperes által indított eljárására. Véleményük szerint azonban a továbbítás semmiképpen sem volt arányosnak tekinthető. A panaszosok szerint ugyanis a Kúria által hivatkozott 95/46/EK Európai Parlament és Tanács irányelvének 7. cikk *f*) pontja (miszerint a személyes adat érintett hozzájárulásának hiányában való jogszerű kezeléséről csak akkor beszélhetünk, ha az az adatot megkapó harmadik fél jogszerű érdekeinek érvényesítéséhez szükséges) nem megfelelő hivatkozási alap, hiszen ezen irányelv csak a belső piacon alkalmazható, az Egyesült Államok vonatkozásában nem.
- [28] Az Alkotmánybíróság a személyes adatok védelméhez való jog korlátozhatóságával összefüggésben a szükségesség körében – azt konkretizálva – az adatkezelés célhoz kötöttségét vizsgálja (összefoglalóan lásd: 74/2009. (VII. 10.) AB határozat, ABH 2009, 750, 755.). Az adatkezelési cél túlságosan tág módon történő meghatározása, azaz ha nincs összefüggésben az adatkezelés a megjelölt céllal, továbbá, ha arra bizonytalan esetkörben kerül sor, illetve arra nem a szükséges mértékre korlátozott személyi kör jogosult, akkor az adatkezelés meghatározott cél nélkül, illetve korlátlan módon válik lehetővé.
- [29] Az indítvány által vizsgált ügyben egyértelműen megállapítható, hogy a büntető eljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 51. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján az alperes mint a büntetőügy sértettje jogosan ismerte meg (kézbesítették a számára) a vádiratot. Emellett azt is fontos kiemelni, hogy a Be. 237. § (1) bekezdése szerint a bírósági tárgyalás – bizonyos Be. szerinti kivételektől eltekintve – nyilvános, így az abban érintett személyek személyes adatai (természetesen nem minden, a vádiratban megjelölt adat) főszabály szerint szintén megismerhető az eljárásban résztvevő, illetve a tárgyaláson jelenlévő személyek számára. Az OECD előtti eljárás tekin-

tetésben az is megállapítható, hogy az alperes által a vádiratnak az amerikai anyacég részére történő továbbítása is szükségesnek tekinthető (amelynek jogosságát maguk az indítványozók sem vitatták). Ezzel együtt az indítványozók által előadott tényállás és a bírósági ítéletek alapján az is megállapítható, hogy a vádiratnak az alperes által történő továbbítása célhoz kötött volt, hiszen az kizárólag az OECD előtti eljárásban való felhasználásra irányult. Így a vádirat továbbításának legitim célja is igazolható.

- [30] A továbbítás arányosságának vizsgálata során fontos kiemelni, hogy az OECD előtti eljárásban, az ott folyamatban lévő eljárással szoros összefüggésben készült vádirat – hiszen a jelentős kárt okozó csalás büntette miatt vádemelésre az OECD eljárással összefüggő ügyben került sor – az ügy eldöntése szempontjából az amerikai anyacég számára releváns információkkal bírt, amely az OECD előtti eljárásban jogai érvényesítését szolgálta. Tekintettel arra, hogy a vádirat továbbítását (és angol nyelvre való lefordítását) maguk az indítványozók sem kifogásolták (sőt egyezségi ajánlatuk részeként ők maguk is továbbították azt az amerikai anyacég részére), így az alperes részéről, a neki jogszerűen kézbesített vádiratnak az amerikai anyacég részére történő továbbítása arányosnak tekinthető.
- [31] 2.2. A vádirat továbbításának vizsgálatát követően további tisztázandó kérdés, hogy sérültek-e az indítványozóknak a személyes adataik védelméhez fűződő jogai azáltal, hogy személyes adataikat nem törölték teljes körűen a továbbított vádiratból – azaz a támadott bírósági ítéletek azon érvelése, miszerint a vádirat továbbítása a benne szereplő adattartalommal nem volt jogsértő, sértette-e az indítványozók Alaptörvényben biztosított jogait.
- [32] A bírósági ítéletek tanúsága szerint az indítványozók anyagi sérelmet szenvedtek. A vádirat továbbítása okán ugyanis (annak nem teljes körű anonimizálása miatt) megrendült a bizalom a licencvevő és az indítványozók között, ami miatt az I. rendű felperes által kötött licencia szerződés összege nem került kifizetésre, a II. rendű és a III. rendű felperest pedig a licencvevő nem foglalkoztatta tovább.
- [33] Mindenekelőtt fontos kiemelni, hogy a vádiratban szereplő személyes adatok kizárólag az OECD előtti eljárásban váltak ismertté, amelynek azonban az I. rendű felperes maga is résztvevője volt, így az ő adatait az eljárás egyéb résztvevői (pl. az amerikai anyacég) amúgy is ismerték. A II. rendű és III. rendű felperesek pedig az ügy alapjául szolgáló ügynek voltak résztvevői, így az ő adataik is ismertek voltak az OECD eljárás résztvevői előtt. A(z) indítványozók és a bírósági ítéletek alapján megállapított tényállás szerint az OECD eljárás eredményeképpen született irat nem tartalmazott utalást sem a felperesek korábbi büntetőügyére, sem pedig a vádiratra, továbbá a vádiratban rögzített személyes adatok felhasználására sem került sor. Mindezek alapján pedig egyértelműen megállapítható, hogy a vádiratból nem törölt személyes adatok felhasználására nem került sor, azokkal az OECD eljárás során a felek nem éltek vissza, azok nem kerültek illetéktelen kezekbe (és ezt az indítványozók sem állították).
- [34] A személyes adatok megismerése tekintetében a Kúria hivatkozott a 95/46/EK irányelv 7. cikk *f*) pontjára, amely szerint a személyes adatok csak abban az esetben dolgozhatók fel, ha az adatfeldolgozás az adatkezelő, vagy az adatokat megkapó harmadik fél, vagy felek jogszerű érdekének érvényesítéséhez szükséges. Tekintettel arra, hogy ezen adatok felhasználására az OECD eljárásban nem került sor, így legfeljebb a vádirat továbbítása tekintetében lenne releváns a fenti irányelv, annak jogosságát azonban más tények alapján is igazolni lehet.
- [35] Mindezek alapján megállapítható, hogy a bírói döntés nem sértette az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdéseit azzal, hogy az indítványozók személyes adatainak továbbítását nem tekintette jogsértőnek. Az egyetlen sérelem az az I. rendű felperes és a licencvevő között létrejött licencia szerződés teljesítésének – a megrendült bizalom miatti – elmaradásában, illetve a II. rendű valamint a III. rendű felperesek továbbfoglalkoztatásának elmaradása vonatkozásában állapítható meg. Ezen szerződések tekintetében azonban a továbbított vádirat adattartamának, és így az indítványozók által állított személyes adataik sérelmének nincs relevanciája.
- [36] 2.3. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban hivatkoztak az Alkotmánybíróság 3056/2015. (III. 31.) AB határozatára is. Álláspontjuk szerint ugyanis a támadott bírósági ítéletek szembe mennek az Alkotmánybíróság e határozatában kimondott elvvel, miszerint a bírósági határozatok egyes adatai eshetnek nyilvánosság vagy titkosság alá, nem a teljes határozat. Ezzel összefüggésben fontos kiemelni, hogy a hivatkozott döntésében az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy alkotmányos-e az a törvényi szabályozás, amely kizárja olyan ítéletek illetve végzések anonimizált másolatának kiadását, amelyek minősített adatot, üzleti titkot, hivatásbeli titkot, valamint külön törvényben meghatározott más titkot tartalmaznak, vagy amelyet olyan eljárásban hoztak, amelyről a bíróság a nyilvánosságot teljesen vagy részben kizárta. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság arra az

állásontra jutott, hogy a törvényi szabályozás által alkalmazott, a közérdekű adatokhoz való hozzáférés jogosultságának esetlegesen bekövetkező korlátozása dogmatikailag indokolt, szükségszerű és az arányosság szempontjából sem vet fel problémát.

- [37] Az indítványozók jelen ügyben a vádiratuk adattartalmát és annak továbbítását kifogásolták. Fontos azonban, hogy ezen vádiratot a büntetőügyben eljáró bíróság csak az alperes (a büntetőügy sértettje) részére kézbesítette. Annak az amerikai anyacég részére történő továbbítása pedig a fentiek szerint alkotmányosan is igazolható volt. A fenti Alkotmánybírósági határozat a bírósági eljárás végén meghozott ítéleteknek vagy végzéseknak, bizonyos esetekben való közzétételét korlátozó törvényi szabályozást találta alkotmányosnak, így e határozatban kimondott döntés jelen ügy tekintetében nem bír relevanciával. Lényeges, hogy az indítványozók adatai és maga a vádirat sem került nyilvánosságra, az abban szereplő adatokat pedig csak az OECD eljárás szereplői ismerték meg (akik azokat az eljárási szerepük okán már amúgy is ismerték), így az indítványozókat nem érte érdemi alapjogsérelem.
- [38] 3. Mindezek alapján megállapítható, hogy az indítvány által támadott Kúria Pfv.IV.20.703/2016/8. számú ítélete nem sértette meg az indítványozóknak az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdésében biztosított jogait.

Budapest, 2017. március 21.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye

- [39] Az életben nem ritka jelenség, hogy a gyengén felvértezett Dávid kénytelen megküzdeni az elébe tornyosuló, állig felfegyverzett Góliáttal. Az Alkotmánybíróság jelen határozatát is egy ilyen küzdelem előzte meg. Az egyik oldalon a panaszosok, három magyar magánszemély. A másik oldalon egy gigászi méretű amerikai olajipari vállalat magyar leányvállalata.
- [40] A magánszemélyek egy kis magyar vállalkozásban voltak érdekeltek, mely először üzleti kapcsolatban állt, majd üzleti jogvitába keveredett az olajcéggel. Eközben a három magánszemély ellen büntetőeljárás is indult, illetve volt folyamatban, majd később jogerősen felmentéssel zárult le, s e büntetőügybe sértettként két olajcég avatkozott be, az egyik az amerikai olajcég magyar leányvállalata volt. E leányvállalat számára a büntetőeljárásban így megismerhetővé vált a vádirat, a benne foglalt összes adattal, tehát a panaszosok személyes adataival együtt. Adódott ebből aztán a kérdés, hogy mire (milyen célra) használhatja fel a büntetőeljárás sértettjeként fellépő leányvállalat a vádiratban foglalt adatokat, kiváltképpen a vádlottak személyes adatait (és egyáltalán milyen személyes adatait jogosult milyen célra használni). Ez lett (volna) a magánszemélyek alkotmányjogi panaszára alapot adó polgári per központi kérdése. A magánszemélyek e pert az amerikai olajcég magyar leányvállalata ellen a személyes adataik jogsértő adatkezelése (adattovábbítás) miatt indították. A leányvállalat ugyanis az angol nyelvű lefordított vádiratot a panaszosok benne foglalt személyes adataival, így a bűnügyi személyes adatokkal együtt elküldte anyacégének az Amerikai Egyesült Államokba, hogy az anyacég egy környezetvédelmi előírások megsértése miatt (részben az egyik magánszemély által) indított jogvitában okirati bizonyítékként terjessze elő. Előidézve ezáltal azt, hogy a magánszemélyek (egyike) találmánya (biológiailag lebontható hidraulika olaj adalék kompozíció) hasznosítására kötött szabadalmi licencszerződéstől végül elállt a licencvevő személy.
- [41] Miután a magánszemélyek jogsérelmét az alapügyben, tehát a személyes adataik jogsértő adatkezelése (adattovábbítása) miatt indult perben nem orvosolták, alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő az Alkotmánybírósághoz a keresetüket elutasító bírói döntésekkel szemben. Az Alkotmánybírósághoz benyújtott alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdése – megítélésem szerint – az volt, hogy a személyes adatok védelméhez való jog alapján köteles-e a bíróság az adatkezelés célhozkötöttségének követelményét

következtesen érvényesíteni akkor, amikor döntést hoz a személyes adatok kezelése (továbbítása) jogszerűségéről, illetve az adatkezeléssel kapcsolatos jogsértésről.

- [42] A személyes adatok védelméhez való joggal kapcsolatban az Alkotmánybíróság 2/2014. (I. 21.) AB határozatában megerősítette: a „15/1991. (IV. 13.) AB határozatában – amelyben a népeség-nyilvántartás akkori szabályozását, illetve a személyi számot alkotmányellenesnek minősítette és megsemmisítette – meghatározta a személyes adatok védelméhez való jog alkotmányos tartalmát, valamint az alapjog legfontosabb garanciájának, a célhoz kötöttség elvének mibenlétét. [...] E határozatban foglalt elveket az Infotv. jelenleg is alkalmazza [a célhoz kötöttséget illetően: 4. § (1), (2) és (4) bekezdés, 26. § (2) bekezdés]. [...] Az Alkotmánybíróság szerint bármilyen jogszabálynak, amely személyes adat kezeléséről rendelkezik, garanciákat kell tartalmaznia arra nézve, hogy az érintett személy az adat útját a feldolgozás során követni, és jogait érvényesíteni tudja. Az erre szolgáló jogintézményeknek tehát biztosítaniuk kell az érintett beleegyezését az adatkezelésbe, illetve pontos garanciákat kell tartalmazniuk azokra a kivételes esetekre nézve, amikor az adatkezelés az érintett beleegyezése, esetleg tudta nélkül történhet. E garanciális jogintézményeknek – az ellenőrizhetőség érdekében is – korlátok közé kell szorítaniuk az adat útját” (Indokolás [17]–[18], [22]).
- [43] Az alkotmányjogilag releváns kérdés így a jelen ügyben is voltaképpen az, hogy amikor a külföldre továbbított vádirattal, abba foglaltan személyes adatokat is továbbítottak (kezelték), akkor minden egyes személyes adatot érintően külön-külön vizsgálta-e és bizonyítottnak találta-e a bíróság ennek az adatkezelésnek a célhoz kötöttségét. Konkrétan vizsgálta-e tehát a bíróság, hogy külön-külön mely személy milyen személyes adatai kezelésére (továbbítására) került ténylegesen sor? Konkrétan vizsgálta-e továbbá a bíróság, hogy minden egyes továbbított személyes adat kezelésével (továbbításával) kapcsolatban érvényesült-e az adatkezelés célhoz kötöttségének követelménye? És végül konkrétan vizsgálta-e a bíróság, hogy amennyiben a továbbított személyes adat kapcsán igazolható a célhoz kötött adatkezelés, akkor e céllal arányban állt-e a személyes adatok védelmének – az adat-továbbítással okozott – korlátozása? Amennyiben az eljáró bíróságok e vizsgálatot nem, vagy nem megfelelően végzik el, akkor nem biztosított a személyes adatok védelméhez való jog, mint alapvető jog megfelelő érvényesítése, érvényesülése.
- [44] Az Alkotmánybíróságnak azt kellett volna tehát az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdése alapján megkövetelnie, hogy az eljáró bíróságok a fenti vizsgálat következtetés elvégzésével szerezzenek érvényt a személyes adatok védelméhez való alapvető jognak. Az indítványozók által támadott bírói döntésekben mindazonáltal a kezelt (a vádirattal külföldre továbbított) személyes adatok pontos köre sem egészen tisztázott, így az sem, hogy a vádirat és különösen a benne foglalt személyes adatok külföldre történő továbbításának szükségessége (célhoz kötöttsége) a leányvállalat részéről, amely a személyes adatokat, beleértve a bűnügyi személyes adatokat is, továbbította, valóban fennállt. Határozatában tehát az Alkotmánybíróságnak a bírói döntések megsemmisítésével az eljáró bíróságokat kellett volna köteleznie arra, hogy az adatkezeléssel szemben támasztott alkotmányossági, s nem utolsó sorban törvényességi [Infotv. 4. § (1), (2) és (4) bekezdés, 26. § (2) bekezdés] követelményeknek – az adatkezelés célhoz kötöttségének következtetés vizsgálatával – szerezzenek érvényt.
- [45] Amit viszont az Alkotmánybíróság nem tehet (nem tehetett volna) meg, az az, hogy mintegy negyedfokú bíróságként eljárva (bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül, tehát eszköztelenül) maga mondjon ítéletet (az erre hivatott bíróságok helyett) arról, hogy a konkrét személyes adatok kezelése törvényesnek bizonyult-e, s a konkrét adatkezelő követett-e el jogsértést. Nem értek egyet ezért azzal, hogy az Alkotmánybíróság a határozat Indokolásának [31] bekezdésében konkrétan arról dönt, hogy „sérültek-e az indítványozóknak a személyes adataik védelméhez fűződő jogai azáltal, hogy személyes adataikat nem törölték teljes körűen a továbbított vádiratból”. Nem értek egyet továbbá azzal sem, hogy az Alkotmánybíróság foglal állást konkrétan arról, hogy az Amerikai Egyesült Államokban folytatott „OECD előtti eljárásban” jogszerűen kezelték-e az indítványozók személyes adatait. Az Alkotmánybíróság – álláspontom szerint – nem jogosult ítélni arról sem, hogy „az indítványozók személyes adatainak továbbítását nem tekintette jogsértőnek”. Nem deklarálna azt sem, hogy az indítványozók és a velük szerződő licenciavevő közötti polgári jogviszonyban milyen „egyetlen sérelem” állapítható meg. Nem értek egyet azzal sem, hogy határozata Indokolásának [37] bekezdésében az Alkotmánybíróság konkrétan arról foglal állást, hogy „az indítványozók adatai és maga a vádirat sem került nyilvánosságra, az abban szereplő adatokat pedig csak az OECD eljárás szereplői ismerték meg (akik azokat az eljárási szerepük okán már amúgy is ismerték)”; e kérdésről is csak az eljáró bíróságok lettek volna hivatottak állást foglalni. Az Alkotmánybíróság nem jogosult negyedfokú bíróságként eljárni; erre az Alkotmánybíróság már számtalan esetben rámutatott {legutóbb: 3040/2017. (III. 7.) AB végzés, Indokolás [13]}.

- [46] Megjegyzem, hogy az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem önmagában a vádirat „külföldre továbbítása” vetette fel. Alkotmányjogi szempontból nincs helye a határozat Indokolásának [25] bekezdésében vizsgálni „a vádirat Egyesült Államokba történő továbbításának kérdését”. A személyes adatokat kitakarva ugyanis a vádirat kezelése, továbbítása az indítványozók személyes adatok védelméhez való jogát egyáltalán nem érintette volna, az adott alapvető joggal nem lett volna kapcsolatba hozható.
- [47] Esélytelenek lennének a hétköznapi Dávidok az aktuális Góliáttal szemben? Arathatna a hétköznapi kisember is győzelmet? A jelen esetben erre esélyt – álláspontom szerint – az alapvető jog következetes bírói érvényesítésének biztosítása adhatott volna. A megfelelő alapjogi védelmet nem garantáló alkotmánybírói döntéssel a fentiekben kifejtett okokból nem értek egyet.

Budapest, 2017. március 21.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírói ügyszám: IV/1821/2016.

